Ч. 257 (12.913). Львів, субота 14. листопаду 1931. Poortowe oprate zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічне 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 ВСІ українські виборці 48-ої виборчої округи (Перемишль-Добромиль-Сянік-Березів-Коросно) віддають свої голоси при виборах дня 22. листопада ц. р. виключно на одиноку свою національну листу ч. **11**

Перебудова торговельної політики світу.

ПОЛЬЩА ПЕРЕД МАРЕВОМ ВТРАТИ ЗАГРАНИЧНИХ РИНКІВ

(Пасивні біляиси. — Зріст продукції й упадок консумції. — Недостача золота і довіря. — Відновлений меркантилізм. — Англійські засади компензат і Польща.)

II.

Несмілі в останньому часі, часто навіть таємні спроби деяких европейських держав найти лік на господарське лихоліття у митних охоронах і привілеях, малиб стати тепер основою торговельної політики Англії.

Ось ситуація, після останніх англійських виборів, де з абсолютною перемогою вийшов табор консерватистів, себто табор, що пішов у виборчу кампанію з прапором господарського протекціонізму.

Після історії з фунтом, коли оборонець „золотого підкладу" відпекався його, це була друга несподіванка для світу. Бо цим разом Англія — той найзавзятіший борець за ідею вільної міжнародньої торговлі, фанатичний визнавець „відчинених дверей" — малаб спроневіритись традиції та покинути плятформу господарського лібералізму*). Згідно з поширюваними пресою проектами вся британська імперія малаб стати тепер одноцільним господарським організмом із новою т. зв. імперіяльною валютою, з високим митним муром і широко закроєним протекціонізмом у торговельних взаєминах із рештою світу. Такі тенденції підсувають скликаній саме тепер до Льондону і другій, заповідженій на початок слідуючого року в Оттаві, імперіяльній конференції. Вони— мовляв — мають утворити господарський бльок метрополії та доміній, угрунтувати нове „splendid isolation".

Ці тривожні міркування розсіяла неочікувано найновіша енунціяція голови теперішнього уряду Мекдональда, яку він зложив перед чотирма днями на бенкеті в Льондоні. З неї виходилоб, що новий англійський уряд не тільки не покидає думки міжнародньої економічної співпраці, але навіть хоче налягати на те, щоби чим швидше скликати міжнародню конференцію для полагоди всіх болячок світу, і то не тільки господарських, але й політичних! Що більше — справу преференційного мита, — премієр не зважаючи на те, що був „спровокований" до виснення цієї проблеми, — збув неясною фразою на велике невдоволення групи Крофта.

Якщо слова енунціяції Мекдональда щирі, тоді всі вісти про злогідне бажання Англії ізолюватися від світу, тимсамим стали би безпідставні.

Ми не будемо входити тут у складне питання, чи сучасний уряд В. Британії буде всилі противставитися течіям пануючим серед більшости парляментаристів і повести зовсім самостійну лінію передовсім у небезпечній господарській ділянці. Важне те, що **господарське положення Англії вимагає рішучих змін у загр. торг. політиці**, і що **ті зміни започатковані вже засадою компензати** при одночасному зміцненні торговельної експансії на світові ринки.

У чому грізна суть цієї засади?

Відповідь найдемо у фактах.

Коли недавно вуглиний синдикат у басейні Саари виступив із проектом заміни 500.000 тон німецького вугілля на бразилійську каву, чим покрив би 1/4 частину річних потреб вугілля у Бразилії, дістаючи рівновартість у каві, так це був проект **природної компензати.** Подібний спосіб усунення чужої конкуренції засвоїли собі англійці як важний засіб торговельної політики з державами поза імперіяльним бльоком. **„Візьму** — мовляв — **у тебе, якщо ти візьмеш у мене".** І так: Швеція має бути упривілеєна при ввозі до Англії дерева, Фінляндія при ввозі копальняного дерева і паперівки, Данія при ввозі масла, яєць і беконів у заміну за привілеї для англійського вугілля. На тому, очевидно, не вичерпується листа компензат, яка напевно буде значно поширена, збільшуючи цим чимало турботи конкурентів.

Подані вище „привілеї" ставлять уже Польщу у незавидне положення, бо всі вони своїм вістрям передовсім звернені проти неї. Чей-же Швеція — важний ринок гор.-шлеського вугілля, Фінляндія у 80 проц. свого вугляного голоду заспокоювала саме в Польщі, а данські достави перекреслюють вивіз споживчих артикулів до Англії. (Заг. вивіз тільки за 7 місяців ц. р. коло 173 міліонів зол.!).

Все це грізні симптоми, тим більше, що позиція Польщі на заграничних ринках через ріжні заходи в торговельній політиці богатьох держав (Франція, Бельгія, Австрія, Угорщина, Югославія й інші) міцно захиталась, подекуди навіть безнадійно. Численні з тих заходів, навіть не відомі, бо — як пише „Польска Господарча" (Ч. 39, ст. 1371) — останні звістки про низку европейських трактатів стверджують, що **тайна преференція починає закреслювати щораз більші кола...** І тому „картина сучасного політично-торговельного положення в Европі невесела".

Европа, — ба навіть коли взяти під увагу англійські кольонії та доміній — так майже весь світ перебудовує пильно торговельну політику, приноровлюючись до вимог важкого моменту. Появляються концепції британійського бльоку, дунайської федерації (як зародки її — преференційні трактати Німеччини й Австрії з одної сторони і Румунії, Угорщини та Югославії з другої), а те **примушує і Польщу взятись за структуальну перебудову заграничної торговлі.**

Та — треба признати — обєктивні обставини не сприяють цій перебудові. Найбільше лихо в тому, що шляхи польського імпорту тільки в малій частині рівнобіжні зі шляхами польського експорту, а це відбирає Польщі змогу користуватись засадою компензати. **Активність торговельних оборотів Польщі з усіма европейськими державами за винятком Німеччини, а пасивність оборотів із заморськими контрагентами найбільше теперішнє її нещастя.** Не хочемо обтяжувати статті цифрами, вистарчить, коли скажемо, що згадана активність і згадана пасивність з поодинокими краями, майже поголовно кількакратна, а тимсамим про сяке-таке зрівноваження чи компензату важко й казати. Бо якаж компензата може бути наприклад в оборотах із Англією, коли від січня ц. р. вивезла Польща до неї на 216,400.000 зол., а привезла від неї на 72,500.000?

В цьому й суть важкої ситуації: кепські фундаменти для перебудови.

Та обставини натискають. Бо загроза втрати хоч би більшости ринків — цеж загроза існування! І тому Варшава, з огляду на кепські фундаменти готовиться теж до перебудови торговельної політики. Чи то будуть преференційні мита („Ґазета Польска" перечить) чи зміцнений етатизм (проект монополю в торговлі кавою!) чи ще щось інше — невідомо. Треба заждати

Інж. В. Несторович.

*) До речі — деякі господарські кола на чолі з А. Монзом уже в 1925 р. домагалися введення в Англії охоронного мита і вручили того змісту меморіял Болдвінові. Але більшість стояла на плятформі Жен. Госп. Конференції, тимбільше, що частинне зреалізування „відчинених дверей" европейськими державами значно поліпшило господарську ситуацію в Англії

ПІСЛЯ ВИБОРІВ.

(Від нашого кореспондента.)

Льондон, 5. листопаду 1931.

Англійські вибори принесли важку поразку робітничій партії і ліберальній фракції Льойда Джорджа, та дали небувалу перемогу національному обєднанню, а в цьому зосібна партії консерватистів. Число 615 членів парляменту розділено ось як:

УРЯДОВИЙ БЛЬОК.	471
Консерватисти	35
Національні ліберали Джона Саймона	33
Ліберали Герберта Сеймеля	13
Національні лейбуристи (Макдональд)	5
Незалежні Разом	557

ОПОЗИЦІЯ.	52
Робітнича партія	4
Ліберали фракції Льойда Джорджа	2
Незалежні Разом	58

У порівнанні з попередніми виборами консерватисти придбали собі 208 нових мандатів, а робітнича партія втратила 213.

Безпосередньо після виборів, тобто в перших двох-трьох днях, не хибувало тут надій, що рішуча перемога урядового бльоку дасть тверду базу кріпкому урядові і за цим рішучому зворотові англійської внутрішньої політики; одно й друге, тобто кріпкий уряд і одноцільна політика соціяльно-господарська малоб вивести країну з тієї сліпої вулиці, в якій вона в останньому десятку років погружає чимраз то більше. Одначе сподіванки ослабли швидко, і сьогодні оптимістичних віщувань тут помічається щораз то менше.

Уряд уже зложений, але невже він справді кріпкий, тай невже він здатний рішитися на радикальний зворот у внутрішній політиці? Кількахвилинні застанови заставляє як країну, так і сторонніх свідків не відрікатися песимістичних міркувань.

Головою уряду є Макдональд, старий соціялістичний діяч, один з творців англійського робітничого руху. Чи ця людина твердих переконань зможе вразі потреби накинути свої соціялістичні принципи своїм консервативним і ліберальним товаришам у міністерстві? Чи може, навпаки, треба рахуватися з уступчивістю Макдональда? Всі, що знають цю людину, певні, що він не позволить придавити свою політичну індивідуальність більшістю коаліційного міністерства. Коли так, то неминуче виринають дві гіпотези: скорше чи пізніше виявиться неможливим співробітництво між гетерогенними складниками національного міністерства, і Макдональд мусітиме залишити повну відповідальність за політику уряду консервативної більшости (яка теж не одностайна); або примусовий союз консерватистів і лібералів з Макдональдом буде вдержуватися як мога довго — а тимсамим буде спутана всяка рішуча ініціятива уряду, що мусітиме базувати свою політику на компромісах між суперечними світоглядами і програмовими зусиллями; про кріпкий уряд і рішучу політику тоді й шкода буде думати.

Ця друга гіпотеза доволі ймовірна — тим більше ймовірна, що й у консервативної більшости одностайної програми саме щодо найбільш пекучих політичних питань немає та що сварка між визнавцями вільної торговлі і визнавцями протекціонізму в лоні консервативної партії небувало гостра.

Виходить із усього сказаного, що без уваги на блескучу перемогу урядової більшости ледви чи побачить Англія сильний уряд.

Цей факт ускладнюється ще й іншою обставиною, доволі несподіваною. Показується, що перемога урядового бльоку виявилася куди більшою, куди „блескучішою“, а поразка робітничої партії куди важчою, ніж булоб треба для сяк-так правильного ведення справ.

Партії урядового бльоку одержали кругло 14 міліонів голосів, а робітнича партія кругло 7 міліонів, тобто третину всіх відданих голосів. Натомість посольських мандатів одержав урядовий бльок більше ніж вдесятеро стільки, що робітнича партія, яка замість мати яких 200 послів, має всього на все 52 мандати. Причина такої „несправедливости“ в розділі мандатів відома. Англійська виборча система не знає тісніших виборів і не вимагає абсолютної більшости: вибори відбуваються одним махом, а з трьох кандидатів вибраний той, хто має найбільшу скількість голосів, хочби вона і не була більшістю абсолютною. При попередніх виборах, 1929 року, „покривдженими“ вийшли були ліберали (котрі за 5 міліонів голосів одержали всього 54 мандатів) і консерватисти, котрі одержали 36 мандатів менше лейбуристів — дарма, що консервативних голосів було пів міліона більше ніж робітничих. Тоді робітнича партія скористала з тої гри англійської виборчої системи, а плакали на неї ліберали і потрохи консерватисти. Тепер робітнича партія впала жертвою тої самої системи, а сердитість робітничих мас, ізза такої наявної, мовляв, „несправедливости“ є в даних обставинах без порівнання грізніша ніж невдоволення лібералів у 1929 році. Нема сумніву, що для супокійного розвитку англійської політики в грядучому періоді булоб допільніше якби лейбуристи мали в парляменті третину місць, а не щось двацяту частину. Парлямент для робітничої маси являється свого роду кляпою безпеченства супроти внутрішнього революційного тиску, а „кляпа“ ця тепер дуже ослаблена, хотілосяб сказати: скомпромітована.

Виринає небезпека, що робітнича партія, „покривджена“ розділом мандатів у парляменті, піддасться протипарляментарним настроям — протипарляментарним, тобто революційним. Уже в 1910-их роках була у Великій Британії сильна протипарляментарна течія в робітництві, надихана ідеями революційного синдикалізму і „безпосередньої акції“. Успіхи лейбуристів у парляментарних виборах підорвали були тоді грунт революційним елементам і спрямували робітничу партію на еволюційний, парляментарний шлях. Теперішня яскрава і несорозмірна невдача робітничого парляментаризму видвигає загрозу противного розвитку: від легальности до революційної „безпосередньої акції“. Таким чином справжніми „переможцями“ вийшли би нарешті решт не національні партії, а більшовики.

Ось чому сьогодні тут багато консерватистів жалкує, що віднесли над робітничою партією за „блескучу“ перемогу.

Одначе ми займалися в цьому дописі тільки внутрішнім боком питань, викликаних останніми виборами. Думаємо, що українському читачеві бодай не менше цікавою буде зовнішня сторона положення, спричиненого виборами. Як представляється сьогоднішнє становище з погляду закордонної політики, про це в наступному дописі.

Іван Меленевський.

Чи ви зложили листопадовий дар українським інвалідам?

Комедія парляментаризму і парляментарних виборів.

Як в Югославії „побідив“ у недільних виборах уряд ген Живковіча?

Коли 2. вересня ц. р. югославянський король Олександер урочисто проголосив поворот до парляментарного устрою держави, який у січні 1929 року уступив був місце диктатурі сербської військової кліки з ген. Живковічом на чолі, вся світова преса, не лише ліберальна, але навіть і консервативна, назвала цей вчинок короля розумним, державно-творчим актом. Найбільші противники демократії й демократичного парляментаризму признавали, що в порівнанні з режімом офіцерської пан-сербської диктатури і в обличчі її фатальних практичних наслідків, система парляментарної влади є ідеалом державного механізму. Щодо безпосередніх мотивів того кроку югославянського короля, то стало відразу відомо, що величезну і може рішаючу ролю відіграв там натиск французьких фінансових сфер (отже і французького закордонного міністерства), які нізащо не хотіли анґажуватися у країні, яка чудово котилася по шляху, наміченім еспанськими диктаторами Прімо ді Ріверою і Беренґуером.

Але сам ґен. Живковіч і його оточення ніколи не сумнівалися у спасенність своїх метод і поступаючись під натиском ззовні, всю свою енергію витрачали на продумування способів, якби владу надалі зберігти у своїх руках, а з владою і всі її прероґативи. Словом — щоб і конституція була і парлямент та щоб і з попередньої військової диктатури все суттєве надалі оставало в силі...

Таку квадратуру кола розвязувала ґеніяльна виборча ординація, оголошена зараз після королівського декрету, що надавав нову конституцію державі. Згідно з цією конституцією і тою ординацією позбавлено передовсім виборчого права жінок, які у політичному житті є вправді завсіди елементом радше консервативним, але й менше податливим на терор. Голосування заведено явне, чим віддано повну контролю над виборами — державній адміністрації (читай: поліції). Але „шедевром“ була постанова, що важною є лише та виборча листа, яку проголошується в усіх виборчих округах держави і скріазь находить мінімум 200 підписів місцевих громадян. Коли візьмемо під увагу національну, віросповідну і суспільну структуру Югославії, зрозуміємо, що така постанова згори внеможливлювала участь у виборах нац.-селянській партії хорватів, словінським католикам чи босняцьким магометанам. Це так, якби українці в Польщі могли лише тоді зголошувати свою листу, колиб ця листа зібрала також в кожній окрузі на Поморю, Познанщині, Підгалю і т. д. по 200 своїх приклонників!..

Ясно, що єдиною „компетентною“ листою показалася лише урядова листа з ґен. Живковічом на першому місці. Ясно теж, що всі взагалі політичні партії проголосили бойкот виборів. І тепер показалася третя дія комедії і хоча весь організований політичний світ поза невеличким табором велико-сербської диктатури бойкотував вибори, офіціяльні комунікати казали про могутню фреквенцію 70—90 прц. виборців. З однаковим успіхом можна було повідомити світ, що у виборах взяло участь 110 прц. виборців, себто, що у виборчих урнах найшлося більше карток, ніж було взагалі всіх імен управнених до голосування...

Новий „парлямент“, який складається з 300 послів, буде мати 300 послів, відданих ґен. Живковічові, хіба, що ще буде додатково сфабрикована „опозиція“ — як личить у „парляменті“. Ті 300 послів „боролося“ за мандати, бо — задля браку конкурентів — ґен. Живковіч казав у кожній окрузі поставити кількох кандидатів із тої самої проурядової листи, на якій фіґурувало 1.200 імен. Словом — це були „вибори“, яких мало знає парляментарний устрій і своєрідним унікатом є той новий „парлямент“. Чи на довго стане його сили, щоби втримати при життю кабінет ґен. Живковіча — це покаже будучність, але історія держав і народів сказала вже своє окреме слово про важність таких дотепних експериментів.

Вибори в перемиській 48. виборчій окрузі.

Хто кандидує з української бльокової листи ч. 11.?

При поновних виборах до сойму в 48-ій виборчій окрузі (Перемишль-Добромиль-Кросно-Березів) є тільки одна українська національна листа кандидатів, що має офіціяльну назву „Українсько-білоруський виборчий бльок ч. 11.“ На листі стоять такі кандидати:

1) **Д-р Володимир Загайкевич,** дотеперішній посол з Перемишля і перемиської округи (УНДО);

2) **д-р Василь Блавацький,** адвокат у Сяноку (УНДО);

3) **д-р Рудольф Скибінський,** адвокат у Дрогобичі (УСДП);

4) **Остап Павлів,** редактор „Громадського Голосу“ у Львові (УСРП);

5) **Адольф Курчак** з Добромиля (УНДО);

6) **Василь Подубинський** з Дубрівки Руської, пов. Сянік (УНДО);

7) **Антін Войтович** з Дорогоєва, пов. Перемишль;

8) **Дмитро Носалик** з Цикова, пов. Перемишль;

9) **Нестор Шкода** з Дрогобича;

10) **Дмитро Сорочак** з Явірника Руського пов. Добромиль;

11) **Василь Крента** з Княжполя, пов. Добромиль;

12) **Дмитро Більо** з Нижанкович, пов. Перемишль.

——o——

Будова краєвих фахових шкіл

„Рідної Школи“ у Львові.

Питання будови промислових шкіл у Львові не є ділом, яке можна виконати в одному році. Це завдання при найкращих збірних зусиллях народу можна буде здійснити щойно впродовж цілого ряду літ. Тому не можемо чекати якихось надзвичайно сприятливих для нас часів, тим більше, що нема познак надзвичайної поправи тих часів бодай у найближчій будуччині. При всьому безробіттю і боротьбі за втримання істнуючих варстатів праці у ділянках промислу та торгівлі, всетаки ще найшвидше потрібно нам фахових сил. А такі фахові сили можуть нам доставити лише українські **фахові** школи.

Тому Головна Управа „Рідної Школи“ вирішила по довгому і зрілому обміркуванні розпочати в цьому ювилейному році акцію для будови трьох українських фахових шкіл у Львові, а саме:

1) **Мужеської Промислової Школи,**
2) **Торговельно-Кооперативної Школи,** і
3) **Жіночої Ремісничо-Промислової Школи.**

В тій цілі створено при „Рідній Школі“ окремий Комітет Будови Українських Фахових Шкіл у Львові, до якого крім представників Головної Управи „Р. Ш.“ ввійшли відпоручники істнуючих українських фахових шкіл, від Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Українського Технічного Т-ва „Праця“ у Львові.

За почином Комітету випрацював інж. Евген Нагірний плян та приблизний кошторис цих фахових шкіл, для яких Головна Управа „Р. Ш.“ призначила свою гарну площу при вул. Садівницькій (тепер Задвірянській) ч. 79.

Згідно з проектом, ці три школи будуть міститися у двох окремих камяницях. При самій вулиці здійматисяме величезний фронтовий будинок з трьома поверхами, зі сутеренами та високим партером, зложений з двох окремих корпусів (крил), що мають свої окремі сходові клітки (словом, це два окремі будинки злучені одною спільною стіною). Цілий цей будинок займатиме площу довжини 41.5 м. і ширини 23.5 м. В цих двох корпусах мають міститися дві школи: Мужеська Промислова Школа і Торговельно-Кооперативна Школа.

За цією фронтовою камяницею на протилежній стороні площі стоятиме окремий будинок (довгий на 41.5 м. і широкий на 13.5 м.) призначений для Жіночої Ремісничо-Промислової Школи.

Мужеська Промислова Школа

має мати покищо три головні відділи: слюсарсько-механічний, електро-технічний (з радіо-технікою) і відділ деревного промислу. По мірі розвитку школи будуть основані ще інші відділи. Ця шкільна установа має бути технічною школою середнього типу. При ній найдуть приміщення вечірні фахово-доповняючі школи та всякого роду курси. Школа займатиме ціле ліве крило фронтового будинку, а крім того також убікації в сутеренах у правім крилі будинку.

Торговельно-Кооперативна Школа

займатиме ціле праве крило будинку за виїмком сутерен. Ця установа буде ділитися на Середню Торговельно-Кооперативну Школу, Кооперативний Інститут (дво-річний для абсольвентів середніх шкіл) та на ріжні кооперативні курси.

Жіноча Ремісничо-Промислова Школа

буде міститися в окремім будинку (в подвірі) і матиме кравецькі і модярські відділи (з робітнями), відділ домашнього господарства, текстильний відділ (виріб килимів, светерів, скарпиток, панчіх і т. п.). При школі будуть улаштовувані ріжні фахові курси.

В томуж будинку, на партері, має бути вибудована простора гімнастична саля, призначена для вжитку молоді всіх трьох фахових шкіл. Ту салю можна буде також використовувати на ріжні сходини, вистави, концерти, свята, тощо.

Школи мають бути збудовані в дусі найновіших здобутків техніки. Просторі і щедро освітлені салі викладові, рисункові, салі рекреаційні і робітні створять дуже догідні умовини для життерадісної і творчої праці молоді та учительства.

Чому ці школи мають бути у Львові, а не деінде?

Щоби промислові школи могли вповні відповісти своїм завданням, мусять бути відповідно вивінувані не тільки в добрі і вигідні примішення, але й у ріжні дорогі лябораторії, кабінети, робітні, наукові приладдя, машини, тощо. Якщо школа має нам постачати добрих специялістів, мусить бути модерно вивінувана. При нашій загальній матеріяльній бідноті можемо досягти це збірним зусиллям всього українського народу, концентруючи нашу увагу на цих трьох фахових школах. Таким чином ці школи стануть **краєвими** фаховими школами. А як культурно-економічний чинник можуть вони відіграти найкориснішу ролю лише в центрі нашого культурного й економічного життя, себто — у Львові. Звідсіль буде черпати українське громадянство нові сили для розбудови українського промислу і торговлі та розвитку фахового шкільництва в цілому краю.

Скільки коштуватиме будова шкіл?

Згідно з обчисленнями інж. Е. Нагірного кошти будови Мужеської Промислової Школи зростуть до 319.000 зол., будова Торговельно-Кооперативної Школи коштуватиме також 319.000 зол., а кошти будови Жіночої Ремісничо-Промислової Школи виноситимуть 271.000 зол. На заведення спільного центрального огрівання треба буде видати біля 20.000 зол. Отож будова всіх трох фахових шкіл коштуватиме разом **929.000 зол.**

Плян цих шкіл так уложений, що кожну школу можна буде будувати окремо. В наших умовинах це також немаловажне значіння. По мірі напливу фонду можна буде помалу крок за кроком будувати одну школу по другій.

А тепер до діла!

Здійснення цього пляну залежить виключно від доброї волі укр. громадянства та його жертвенности. Не є це така велика сума, якої ми також у цьому прикрому матеріяльному стані не могли би зібрати. **Кожний** український громадянин і громадянка повинні почуватися до обовязку зложити свою цеголку на будову твердині технічних і господарських наук — українських краєвих фахових шкіл у Львові. (Жертви можна слати на Центробанк у Львові, рах. ч. 10.400). Висота і масовість жертвенности буде вимовним показчиком нашої культури і громадянської зрілости

Інж. І. Лучишин.

Вечір української пісні в Празі.

(Після концерту закарпатських учителів.)

Була це небуденна подія: біля півсотні національно свідомих членів мішаного Краєвого Учительського Хору з Підкарпаття несподівано зявилося у вибагливій в музичному відношенні чеській Празі, щоби мистецьким виконанням нашої пісні здобути заслужене признання та овації. Приїхали тихо та скромно. Навіть занедбали потрібну рекляму. Бож адміністраційна сторінка їхнього хору є найслабшим місцем. Наспіх післали до Праги дуже обмежену скількість невибагливих (мукачівських) афішів та за кілька днів після цього випорожнили на подорож свої й без того порожні кишені. Співали (крім менших виступів) 5. ц. м. перед наповненою салею (Сметани) в „репрезентац. домі міста Праги". Є це одна з найбільших концертових саль у Празі. Не злякалися хористи й того, що в той самий вечір відбувався у Празі протягом довгих місяців широко рекламований концерт сензаційного 14-літнього віртуоза на скрипці. На це мали підставу, бо досягли великого успіху.

„Хресним батьком" концерту був краєвий інспектор шкіл Підкарпатської Руси — радник **Ян Вондрачек** (чех), що в гарній промові перед концертом підкреслив великий розмах культурного розвитку краю. Відспівання хором гимнів (чес., слов. і підкарпатського) було також, як казали фахівці, по мистецьки виконане. Мушу тут зазначити, що ці рядки від не-музика, оскільки торкаються музичної сторінки хору й самого концерту, переказують висновки фахівців, з котрими автор цих заміток розмовляв.

Сама програма мала три частини: духовні твори, народні пісні та „міжнародню" частину. Останню складали композиції Лисенка, Архангельського (франц. менует та еспан. пісня) і чеські (Кжічки). Перші дві виповнили композиції Бортнянського, Чайковського, Лисенка та Леонтовича. Особливе захоплення публики викликали щедрівки та коломийка („Верховино"). Була це маніфестація краси і своєрідности нашої народньої пісні, виявлення багацтва української мельодії та звучности української мови. Похвалила концерт однозгідно й чеська критика, що також м. ін. підкреслила українське обличча хору й концерту. Та й не завше саля Сметани чула й бачила на концертах такі рясні оплески, вінці й китиці для мистців та бурхливі овації при кінці концерту, як того вечора. Чужі і свої музики та представники ріжних організацій випереджували себе взаїмно з ґратуляціями дириґентові підчас перерв і після концерту. По закінченню програми мусів хор ще кілька разів вертатися на салю та знов і знов співати аж до повного фізичного вичерпання. Було це своєрідне змагання публики з чародійним дириґентом.

Не тільки публика, але й фахові рецензенти в чеських часописах звязали весь успіх концерту з діяльністю дириґента — проф. **Олекси Приходька.** Свою працю на Закарпатті він розпочав прибл. перед 11 роками, організуючи співаків зпоміж розкинених по селах учителів.
„Краєвий хор" існує вже прибл. два роки,
успішно поборюючи величезні труднощі. Головні проби відбуваються в Ужгороді, а це при
тяжких комунікаційних відносинах та з огляду
на брак засобів є одною з найбільших пере-
шкод. Хор мусить нерідко поборювати брехню
і злобу ворожих чинників. Напр. були ворожі
спроби за допомогою грошей, наклепів і доно-
сів розбити залізну суцільність хору та стерори-
зувати його дириґента.

Для чеської музичної критики найважні-
шою заслугою Приходька є те, що він спроміг-
ся створити згідно з модерними вимогами хор
під музичним оглядом на справді високому
рівні. Своїми басами хор може дійсно пиша-
тися.

Приваблива постать дириґента, людини з у-
ніверситетською освітою, а в своїй ділянці з
довшою теоретичною і правничою підготовкою,
— імпонує своєю простотою і скромністю. Є це
вигляд особи, що замість гучних фраз вибрала
собі творчу стежку впертої, послідовної та не-
впинної праці, що хоч видається „дрібною", але
є по правді основною для національно-культур-
ного розвитку народу. І високовартісна діяль-
ність дириґента та хористів(ок) мусить бути на-
лежно оцінена. Основою її є глибока ідейність
та самопосвята закарпатських учителів.

Висліди цієї праці вже здійснюються. Хор
має напр. конкретні пропозиції від празьких
журналістичних кругів щодо виступів підчас
всесокільського злету в 1932 р. Має за собою
добрі успіхи по ріжних місцях у ЧСР і навіть в
Румунії. Чеська суспільність позитивну працю
хору оцінює прихильно.

Думаємо, що й наші львовяни моглиб пере-
вести в життя концертову подорож цього хору
до Галичини. Варто булоб над цим реально по-
думати.

Натхнення справою національно-культурно-
го розвитку свого народу виявилося яскраво в
патріотичній промові одного із закарпатських
хористів підчас товариської забави після кон-
церту спільно з прихильниками хору. Там віта-
ли брати братів. І чеське товариство було знач-
но заступлене. Від українських організацій у
Празі був цілий ряд промовців. Забава й танці
молодших тревали ще довго по 2. год. в ночі.
Зясовано також чимало болючих питань із су-
часности та обговорено не одну справу для
майбутности.

Були це радісні та врочисті хвилини, що не
так часто приходять та не так скоро забуваються.
Горяча подяка за це належиться закарпат-
ським учителям.

Д-р М. Масюкевич.

З життя Холмщини.

Зруйнування церкви.

В останніх днях жовтня ц. р. в Холмі висаджено в повітря нову, з причини війни недобудовану церкву св. Параскеви. Вигуки динамітових вибухів раз-ураз потрясали старим городом Холмом.

Будівлю тої церкви розпочали були жертвами місцевого й околичного населення небавком по прилученні Холмщини до Київщини в 1912 р.

Побудовано її на Оболонні (за колишнім замковим муром), де жили купці, ремісники та де за часів одного з холмських уніятських епископів найдено підчас розкопок образок св. Параскеви. Цей факт мав потвердити переказ, що на цьому місці стояла колись церква на честь цієї святої.

До цього треба додати, що латинники захопили й висвятили на костели в Холмі розкішний собор, що після перебудов перетривав від часів св. Володимира й сім церков. Православним залишено одну малесеньку св. Іванську церкву. Отже зруйнована церква була дуже потрібна місцевому населенню, яке мало повне право до неї, бо будова її була започаткована й ведена його власними жертвами. Церкву залишалося тільки накрити й викінчити в середині, а тепер з неї одна руїна.

Холмщак.

Свята 1. листопаду.

БЕРЕЖАНИ

Бережанське громадянство відсвяткувало листопадове свято гідно. Дня 31. X. в год. 8. вечором відбулися святочні сходини, які отворив відповідною промовою о. Е. Бачинський, місцевий парох. Відтак слідував реферат дир. П. Будза про значіння листопаду. Під кінець хор акад. молоді відспівав стрілецькі пісні. — Дня 1. XI. в год. 12. вполудне відправив місцевий парох торжественну панахиду в битком заповненій церкві. На середині церкви зложено жалібний вінець з відповідним написом, а пропамятну таблицю, яка вмурована в стіні церкви, прикрашено жовто-блакитними лентами. Співав місцевий мішаний хор.

ПОЗНАНЬ.

Заходами комітету при „Г. С. У.", у склад якого ввійшли Пашкевичівна Л., Гарасевич Яр. та Гнідая В. І., відбулося в Познані листопадове
свято в скромних розмірах в салі Яроцького. На
святі виголосив знамениту промову студ. Андрій
Крижанівський. Того самого дня в полудне місце-
вий православний священик відправив панахиду
за полеглих. У святі та панахиді взяло ґреміяль-
ну участь українське студентство, як рівнож і
місцеве громадянство. Зібрано 42 зол. 67 сот., які
призначено на інвалідів та політ. вязнів.

ДІТРОЙТ, МИШ. АМЕРИКА.

З нагоди листопадових роковин український
хор „Боян" в Дітройті, Миш., дав, як що-року,
концерт з радіо-стації ВІР у неділю, 1-го листо-
паду, від години 1.30 до 2 сполудня. В цім кон-
церті „Боян" виконав між іншими Бортнянського
„Велія слава Твоя", „Верховино" укладу Лисен-
ка, „Ой, пряду, пряду" Леонтовича, „Журавлі"
(Лепкого) укладу Кошиця й інші. Промову в ан-
ґлійській та українській мові виголосив о. Лев
Себратович

Заборона публичної збірки на інвалідів.

Львівський Воєвідський Уряд рескриптом
з дня 3. XI. 1931 р. Ч. 1557, покликуючись
на ґуберніяльний розпорядок з 1833. р. від-
мовив Українському Т-ву Допомоги Інвалідам
дозволу на переведення публичної збірки
жертв на інвалідів на терені цьогож воєвід-
ства. Ця чергова заборона відібється без сум-
ніву поважно на громадянській допомозі інва-
лідам був. Української Армії, бо й інші воє-
відства дотепер на внесення подання не від-
повіли. Після цеї заборони публичної збірки
на листи не буде. Натомість нема заборони
жертвувати індивідуально на інвалідів і тому
Головна Рада УКТОДІ прохає громадянство
використовувати в листопаді — місяці україн-
ських інвалідів — розіслані з пресою чекові
складанки на висилку всенароднього дару ін-
валідам у 13-ті роковини історичної події, з
листопада 1918 р.

Українське Товариство Допомоги Інвалідам,
Львів, вул. Руська 3/II.

Тисяча інвалідів УГА жде на поміч суспільно-
сти Вшануйте їхні заслуги в місяці листопаді.

Виступ Штальгельму проти Франції.

МІНХЕН. 12. XII. ПАТ. На зборах Штальгельму полковник Ленц сказав, що тільки блазни можуть говорити, будьто би Німеччина жила з Францією в стані миру. Франція веде війну дальше і ганебними способами старається знищити Німеччину. Промовець зазначив, що Штальгельм палає ненавистю до всіх внутрішніх і зовнішніх ворогів Німеччини. Ця ненависть, завдяки приналежности німецької молоді до Штальгельму, на думку Ленца, ніколи не вигасне.

—o—

Безробіття у Франції.

Французький промисловий союз оголосив поклик до французьких робітників, в якому заявляється проти обниження платень і за заведенням 40-годинного робучого тижня, а також за міжнародньою співпрацею та роззброєнням. У поклику означено число безробітних у Франції на пів міліона і малоробітних на півтори міліона осіб. Підвишку продукції у Франції подано на 125 проц., чистий зиск 230 французьких підприємств за останніх вісім років на 226 проц. акційного капіталу з 1922 р.

—o—

Японці зміцнюють свої сили в Манджурії.

ТОКІО. 12. XI. ПАТ. Видано тут приказ, санкціонований цісарем, в справі вислання з Гіросакі мішаної бриґади, що має, мовляв, заступити мішану бриґаду, вислану 19. вересня з Кореї до Манджурії. На ділі японці зміцнюють свої військові сили в Манджурії.

—o—

На Раду Союзу Народів.

БЕРЛІН. 12. XI. ПАТ. На надзвичайну сесію Ради Союзу Народів, що зачнеться в понеділок, виїдуть до Парижа як представники Німеччини консуль Муцію́с, що входив уже в склад німецької делеґації в жовтні м. р. та леґаційні радники барон ф. Шен і Камґевенер.

—o—

Нова незалежна держава.

ЖЕНЕВА. 11. XI. Т. пр. Спеціяльна комісія при Союзі Народів обмірковувала останніми часами справу проголошення незалежности Іраку. Із звіту нарад комісії виходить, що королівство Іраку виконало всі зобовязання, потрібні до знесення англійського мандату. Анґлійський делеґат заявив, що армія Іраку спроможна відбити збройний напад на границю королівства, а на випадок небезпеки Ірак дістане допомогу Англії, з якою звязаний військовим союзом. Фінансова ситуація в Іраку корисна завдяки великим доходам з експльоатації нафти. Згідно з мандатовою процедурою незалежність Іраку буде аж тоді оголошена, коли Рада Союзу Народів оголосить знесення мандатової управи, яку введено в Іраку як бувшій частині турецької держави.

—o—

За злуку Кипру з Грец'єю.

АТЕНИ. 12. XI. ПАТ. Делеґація мешканців Кипру вручила вчора адміралові Кондуріоті'сові книгу з ухвалою громад Кипру, що домагається прилучення цього острова до Греції. В менті, коли цю книгу доручувано, в місті припинено рух і зачинено склепи на чверть години. В школах зорганізовано двомінутну мовчанку. Між студентами і поліцією прийшло до сутичок. Коло 100 студентів потерпіло рани. Чотирьох поліційних агентів тяжко ранено.

—o—

Кріза в конференції Круглого Стола.

ЛЬОНДОН. 10. XI. Т. пр. Конференція Круглого Стола не причиняється до прояснення індійської проблеми. В консервативних колах був намір, в огляду на індійські розходження, полагодити справу провінціяльною автономією. Проти цього Ганді, Малявія, Сапру і Сапрі запротестували рішуче в листі до премієра Мекдональда. Тимчасом магометани, християни та анґльо-індійці обєдналися в бльок меншостей, зміцнюючи магометанський фронт і ставлячи ще більшу запору в обєднанню з гіндусами.

—o—

Домагаються війни з Япон'єю.

МОСКВА. 12. XI. ПАТ. Радянська преса доводиться, що в різних китайських містах відбувалися в останніх днях демонстрації студентів, які домагаються війни з Японією. В Тієнтсіні демонструвало коло 100.000 осіб, з яких багато було одітих по військовому.

—o—

Чи Польща має право до порту в Данц'ґу.

ГАҐА. 12. XI. ПАТ. На вчорашньому засіданні гаський трибунал вислухав виводи проф. де Вісшера, що піддав подрібній аналізі постанови міжнародніх договорів і рішень в справі свобідного доступу Польщі до моря. Між іншими резолюція Ради Союзу Народів з 22. червня 1921 р. признала Польщі право користуватися портом у Данціґу, доручуючи високому комісареві в Данціґу розслідити способи, що мають на меті здійснити це право. Репліки відбудуться сьогодні і завтра.

Вуличні бої в Тієнтсіні.

МОСКВА, 12. XI. ПАТ. На основі донесень із Шанґаю ситуація в Тієнтсіні досі не опанована. Між військами Чан-суе-ліяна і збунтованими відділами йдуть дальші бої. Війська Чан-суе-ліяна виступили теж проти японців, яких посуджують, що викликали бунти і дають поміч повстанцям. Після двогодинних боїв японські відділи відкинули китайців, завдавши їм великі втрати.

Радянсько-американські взаємини.

МОСКВА 12. XI. ПАТ. Член американсько-радянської торговельної палати Віліямс у розмові з представником преси доторкнувся справи радянсько-американських взаємин. Радянсько-американське торговельне питання вяжеться тісно зі справою визнання Радянського Союзу Зединеними Державами. Поважна ґрупа американських промисловців на його думку заявляється за поширенням радянсько-американських взаємин. Належить до них між іншими сенатор Бораг.

Перед Радою Союзу Народів.

ТОКІО 12. XI. ПАТ. Японські амбасадори в Льондоні і Римі дістали інструкції їхати до Парижа на засідання Ради Союзу Народів, щоби помагати Йошізаві в справі Манджурії.

В японських колах побоюються, що в північній Манджурії може дійти до поважних подій. Китайські війська перевищують значно японські сили над рікою Ноні.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

З ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.

Резиґнацію президента приняли.

12. XI. на засіданні ради м. Львова приняли внесення, в якім Тимч. рада взиває акад. молодь, щоби задержала спокій та повагу і щоби заощадила місту тих прикрих консеквенцій, які виявилися в інших університетських містах Польщі.

Президент торкнувся теж справи м. театрів. Одначе в тій справі рада нічого не вирішила. Сподіються, що воєвідство приверне деякі бюдж. позиції. В тій справі радить теж зїзд президентів міст у Варшаві.

Вкінці р. проф. Хилінський вніс приняти до відома резиґнацію президента Бжозовського. Внесення ухвалили. Президент Бжозовський виконуватиме обовязки аж до вибору нового президента.

—o—

ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ЗАЧИНЕНА.

Найбільше агресивне становище виявили львівські студенти на політехниці. Гурт студентів старався війти до салі підчас викладів проф. Бартеля. Викладів проф. Бартеля слухає около 500 студентів у політехнічній авлі. Студенти кричали: „Бити жидів!“ Служба пускала на салю лише тих, що мали леґітимації.

В тім самім часі били жидів-студентів в університеті (в будинку давнього сойму). Демонстрували теж перед будинком ветеринарії при вул. Кохановського.

Ректор політехніки у порозумінні з професорами постановив **здержати виклади та зачинити всі будинки пол'техніки аж до відкликання.** У сутичках було ранених 25 студентів, у більшости жидів.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПІД РЕД. „ХВІЛІ“.

12. XI. вечором гурт демонстрантів у Львові підійшов на Гилвалля, де є льокалі ред. „Хвілі“. Гуртковї заступила дорогу поліція, яка була сконсиґнована біля воєвідства. Один із академиків вибив фронтову шибу в льокалі друкарні того часопису. Поліція розігнала демонстрантів. На місце приїхала теж поліція автами й мотоциклями, що патролювала опісля в тій околиці.

—o—

СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В КРАКОВІ.

КРАКІВ. 12. XI. ПАТ. Нині вечором нар.-дем. молодь старалася викинути із викладових саль Ягайлонського Університету кільканайцятьох студентів-жидів. Опісля прийшло до бійки перед університетом. Бійку зліквідувала поліція. Коли академічна молодь, до якої прилучилося сусп. шумовиння, знову зібралася перед університетом та стала криками провокувати поліцію, поліція розігнала демонстрантів. Задержали кількох академиків за те, що побили поліцаїв палицями, та 7 не-студентів, які прийшли сюди з міста та зпоза Кракова. Арештованих передали до розпорядження прокуратора при окр. суді в Кракові.

Краківський університет знову зачинений.

Тому, що молодь не приноровлюється до відозви ректора, яка взиває до спокою, 12. XI. вечором університетська влада зачинила знову краківський університет аж до відклику.

РОЗПРАВА „СОЮЗУ ПОЛЯКІВ“ У ЛАТВІЇ.

У Динабурзі почався 12. XI. процес проти „Союзу Поляків у Латвії“.

На початку розправи президент заявив, що на внесення прокуратора справу „Союзу“ розглядатимуть при зачинених дверях. Тому зі салі всіх усунули. Акт обвинувачення закидає союзові польонізацію, яка основується на трьох головних провинах: 1) змагання до плебісциту в Летґалії, щоби відорвати від Латвії 6 громад, 2) підкуплювання виборців, 3) видання в 1930. р. летючки.

Після переслухання всіх свідків та після одногодинної промови адвоката Шабловського, суд замкнув поступовання. Після короткої наради суд постановив оголосити присуд 28. ц. м.

—o—

ОТВОРЕННЯ ФР. ПАРЛЯМЕНТУ.

ПАРИЖ. 12. XI. ПАТ. Нині почав наради французький парлямент. Устійнили день 17. листопаду як речинець дискусії над інтерпеляціями в справі закорд. політики. Прем. Ляваль повідомив, що 13. XI. появиться декрет у справі помочі для безробітних. Держава покриватиме 50 прц. коштів, які повстають наслідком введення того розпорядку.

Негайно після отворення сесії парляменту ґрупа сусп.-радикалів домагалася дискусії над інтерпеляціями в справі закорд. політики. Соціялісти зголосили низку інтерпляцій, м. ін. у справі безробіття, підвишки залізничих тариф, зложення бюджету на 1932 р. та роззброєння.

Палата 311 голосами проти 272 ухвалила відложити дискусію над інтерпеляціями в справі підвишки залізн. тариф. Уряд поставив був при цьому голосуванні справу довіря.

—o—

400 ВІДРУБАНИХ ГОЛОВ.

До Льондону прийшли вісти з Тієнтсіну, що там знову прийшло до сутичок між китайською поліцією та бандитами. Поліція була дуже рішуча. Досі на вулицях міста відрубали голови 400 бандитам. Влада твердить, що серед бандитів увихаються японські агенти, передягнені в китайські однострої.

—o—

Берестейський процес

(16-тий день розправи.)

У четвер зізнавав надком. Гомроманський начальник сл. виділу на Шлеську. Він каже, що Шлеськ брав участь у краківськім конгресі неофіціяльно. Мав звідомлення, що виїхали два вантажні авта з людьми та чи вони доїхали не знає. На вічу в Катовицях 14. вересня домагалися уступлення уряду. Чи боївки мали зброю не знає. На питання, хто має більшість у шлеськім соймі, свідок каже, що він щодо того некомпетентний. На довші настоювання каже: „Мабуть урядова партія“. Оборона просить запротоколувати ці слова.

Св. Крупа, помічник команданта поліції в Дрогобичі, каже, що довідався допірочно, що в Стрию пос. Барліцький відбував збори з 6 людьми. Пос. Барліцький говорив тоді, що все треба приготовити, бо вже нема способів для угоди з урядом. На запит оборони, що це були за люди на вічу, заслонюється уряд. тайною, вкінці подає їх назвища: Палюха, Боцяна, ред. „Дзвона“ зі Львова й „Люд.“ Скаляка, інж. Марковського зі Львова й Ожґи зі Стрия.

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належитости. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

Студентські справи.

З МЕДИЧНОЇ ГРОМАДИ У ЛЬВОВІ.

На загальних зборах Медичної Громади у Львові, що відбулися 25. жовтня 1931 р., вибрано такий виділ Товариства: Володимир Семків — голова; Роман Козакевич — заст. голови; Богдан Гординський — секретар; Роман Копач — скарбник; Теодор Сологуб — бібліотекар; Володимир Ольшанський — господар; Галя Біленька, Ярослав Бачинський, Михайло Григорчук, Богдан Галібей — члени виділу.

УКРАЇНСЬКА СТУДЕНТ. ГРОМАДА В БРАТИСЛАВІ.

Дня 31. X. ц. р. відбулися у Братиславі організаційні загальні збори українських студентів з Польщі з метою заложення організації: „Українська Студентська Громада у Братиславі“. Збори відбулися в салі університету ім. Коменського у Братиславі. До Ради Громади увійшли: В. Петровський — голова; І. Шарковський — заст. голови, В. Драбчук — секретар, В. Сенютович — скарбник. До Ревізійної Комісії: С. Одливаний та М. Частухина.

І цього року знову з нагоди місяця листопаду ніхто не зголоситься у Вас по даток на інвалідів Української Галицької Армії. Не забудьте, що в імя нашого майбутнього, не зважаючи на найбільш несприятливі умовини, громадянство мусить дати матеріяльну забезпеку своїм інвалідам!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Простий рахунок.

Листопад є не тільки місяцем одного важного випадку, не тільки місяцем українських інвалідів і „Червоної Калини“, але й місяцем ощадности.

З тієї нагоди (місяця ощадности) появилося богато ріжних статей, закликів і зазивів, які мають на ціли здержати русичів від традиційної розтратности та зробити з них бодай французів, як уже не шкотів.

Деякі проєкти є такі ґеніяльні, що заслугують на увагу в моїм малім фейлетоні.

Одна особа сказала:

„Кожний з нас лінюхує щонайменше одну годину денно. Панове! Виходить, що сім мілюнів українців тратить сім мілюнів годин. Кожна година це (як знаємо) шістьдесять мінут, а кожна мінута це... але воно до річі не належить. Отже: Одна година денно рахуючи дуже скромно, це 60 сотиків. Прошу вважати! Цілих 60 сотиків йде в болото. Мало того, не йде навіть у болото, бо якби йшло, то в нас давно не булоб болота. Тих 60 сотиків просто пропадає і кінець. Є у нас (як знаємо) сім мілюнів душ. Помножім сім мілюнів через 60, то дістанемо 420 мілюнів сотиків, або 4 міл. 200 золотих. І це все за один день. За один звичайний день! За тиждень дістанемо 29 мілюнів 900 тисяч, за місяць 117 мілюнів 600 тисяч, а за рік один міліярд 411 мілюнів 200 тисяч. Отсе маємо простий рахунок і зовсім не переборщений. Мої панове! Самі знаєте, що можна за ці гроші мати! Сотки банків, тисячі фабрик, мілюни інституцій... Треба тільки взятися за діло і ощаджувати, ощаджувати та ще раз ощаджувати!...“

Після того наступили рясні оплески рідкої авдиторії, а кожний учасник відходив до дому злий, що сам не впав на таку ґеніяльну думку всенароднього богацтва.

І моя амбіція була подразнена. Така легка річ, а я не впав на неї і дав собі видерти славу великого економіста українського народу.

Але від чого життєвий досвід, який каже: Коли не можеш сам нічого видумати, хапай чужу думку, трохи розвини і підпишися як під свою.

Отже, коли ми можемо заощадити річно 1 міліярд 411 мілюнів 200 тисяч, то від хрещення Руси ми протратили один біліон 411 міліярдів 200 мілюнів золотих. Це все без складаного проценту, чи інших банкових маніпуляцій. Колиб ми від часів, не кажу вже Рурика, а хочби Володимира складали були ці страчені години до банку в доляровій чи іншій валюті, булиб нині банкирем світа, а хто зна чи й не всесвіта. На Марса гроші позичалиб.

Ясна річ, що це сталось би тільки тоді, колиб не було крахів наших Данат-банків, або колиб не зрабували цих грошей половці, хозари, печеніги, татари, чи інші промисловці.

Але що поможе плакати за пропащими моментами. Вони ніколи не вернуть і на це нема вже ніякої ради. Зате теперішність і майбутність всецідо у наших руках.

Тому пропоную:

Або шукати заграничного капіталу, який купив би від нас оцей наш масовий продукт, або самим, власними силами, взятися до експльоатації.

Хто лінюхує одну годину денно, нехай переложить з одної кишені до другої 60 сотиків і втягне їх до своєї щадничої книжечки. З више поданих докладних обчислень виходить, що за рік можемо мати величезний капітал. Тоді заложім національний банк і розбудовуймо наше життя в ширш, вдовж і поперек

Перший проєктодавець має всі дані стати головним директором, а я головою надзірної ради.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Місяць Листопад — місяць книжки „Червоної Калини“.** Всі видання „Червоної Калини“ в місяці листопаді можна дістати з 30% знижкою (крім календаря і видань з р. 1931). 763 ?

— **Ювилейне свято в честь В. Стефаника** відбудеться в Коломиї, 15. листопаду в 2. год. після полудня у великій салі Каси Ощадности. Після академії буде „чайний вечір“ улаштований заходом „Жіночого Кружка“. Ціни вступу на академію приступні.

— **Опера „Кармелюк“.** На отворення сезону відіграв київський театр оперу В. Костенка „Кармелюк“. Ця опера буде перлиною програми вистав театрів у Харкові, Одесі та Дніпропетрівському.

— **Профанація могили.** З Бібрки повідомляють нас, що 1. ц. м., в задушний день, якась невидима рука спрофанувала могилу бл. п. Гр. Пісецького на тамошньому цвинтарі в цей спосіб, що її розкопала і розкинула, зрівнявши з землею. Сталося там таке оце вже вдруге...

— **Важне для виставців векслів.** Від тепер не будуть банки приймати векслів, на яких виписано: „на припоручення власне“, — але треба виставляти: „на припоручення моє“, „моє власне“, „наше“, „наше власне“, а це тому, щоби не було сумнівів, чи вексель виставлений є на припоручення виставця, чи акцептанта. Крім цього на векслі мусить бути все виписана під текстом адреса акцептанта, бо без такої адреси також не будуть банки приймати векслів.

— **Студентські заворушення у Львові.** Від самого ранку намагалися вчора ендецькі львівські студенти викликати заворушення у Львові. Ректори високих шкіл згуртували всю службу й наказали зробити перевірку осіб, що були в будинках. В 10. год. усунули з будинку з університету студентів політехніки. Підчас дрібних бійок на університеті було кілька студентів побитих, до одного покликали рятункове поготівля, але заки воно приїхало побитий десь зник. У лічниці зробили перевязку раненому в голову студентові Тухові. На університеті відбувалися виклади правильно до 12. год.; лише деякі професори не викладали, не могли вони дістатися до середини будинку, бо не пустила їх перевірка (!). В 9. год. студенти політехніки прийшли до будинку Вищої Торговельної Школи та просили студентів, щоби опустили виклади, бо проголошено страйк. Студенти ВТШ. вийшли з будинку. На політехніці хотіли делегати Братньої Допомоги одержати дозвіл на віче ректор відмовив. — Перед будинками університету та політехніки стоять відділи поліцаїв у сталевих шоломах, по місті кружляють поліційні стежі. Біля університету збираються гуртки студентської молоді, на політехніці зібралося 500 студентів.

— **Самогубство начальника катастр. виділу.** У Заліщиках застрілився 43-літній інж. Роман Костуркевич, начальник катастрального виділу. Причина: тяжке матеріяльне положення та задовження.

— **За розбиту шибу смерть під колесами поїзду.** Степан Проць та Іван Рибко з Сосниці доїзджали щоденно до Перемишля. Передучора вибили вони шибу в поїзді та щоби не платити за це грошевої гривни вискочили з поїзду перед залізничою стацією Сосниці. Рибко впав під колеса вантажного поїзду, що їхав сусідними рейками й згинув на місці; Проць вийшов із халепи важко поранений.

— **З краєвої хроніки.** На площі „На брамі“ в Перемишлі Лев Бадер ударом закутого кінця палиці пробив череп купця Лейби Гобеля. — У Млинівцях, зборівського повіту, згоріло 4 хазяйства. — В Хильчах, золочівського повіту, згоріло хазяйство Степана Павлишина. — В Цеброві, тернопільського повіту, згоріло 7 хазяйств. — 20 осіб арештувала поліція в селах Балинцях, Кулачківцях і Трофанівці, коломийського повіту, із невідомої причини; ревізії в арештованих не було. Деякі з них були арештовані в половині жовтня під замітом поширювання комуністичних летючок. — На 13 тисяч золотих ограбили злодії крамницю при вул. Жовківській у Львові. — 15. ц. м. відслонять у Сокалі памятник марш. Пілсудського — висоти 7 метрів. На памятнику видніє напис „Йосифові Пілсудському сокальська земля“. — Перед наглим судом стане Дмитро Соколовський з Поплавник під замітом убивства дружини. — Перед наглим судом стане Василь Атаманчук і чотири його свояки з Вільхівки золинського повіту, під замітом убивства Дмитра Колодницького.

— **Здобутки наших сусідів.** У містечку Рожищах, луцького повіту, вибудували поляки новий костел.

— **Автоматичний календар** випустила одна берлінська накладня. Кожного ранку календар зміняє напис, що показує день тижня і місяця; першого дня нового місяця зміняє теж назву місяця автоматично.

— **Причини летунських катастроф.** У королівському летунському товаристві в Льондоні відбувся цікавий виклад про причини летунських катастроф. Найчастіше трапляються нещастя молодим летунам. Досвід, здобутий у літах летунської практики, зменшує число випадків. Перші 20 годин лету відбуваються звичайно без випадку, небезпека починається щойно між 20 і 40-ою годиною лету, дуже загрожує вона між 80—120 і 500—800 годиною; в тому останньому часі катастрофи спричинює змучення летуна.

— **Добре виховання — телеграфічно.** Американський телеграфічний уряд завів цікаву новість: навчання вимог доброго виховання. На телеграму — питання у справах доброго виховання відповідає урядовець телеграфічної централі теж телеграфічно. „Я вибіраюся в гостину, мої друзі запросили мене на вечеру. Чи одягатися у фрак чи смокінг?“ — „Смокінг“ — звучить телеграфічна відповідь і слухняний американець вбирається в смокінг.

— **Чи Матушку видадуть Угорщині?** На останньому засіданні угорського парляменту питали міністра справедливости чи Австрія видасть Матушку угорському судові. Міністр відповів, що Угорщина поробила в тій справі заходи й сподіється, що Австрія видасть Матушку, бо він угорський громадянин і найгірший свій злочин виконав на Угорщині.

— **Місто Едісон Сіті в Зединених Державах.** Місто Вест Орендж у стейті Ню Джерсі, де проживав Едісон до самої смерти, робить заходи, щоби для вшанування памяти великого винахідника назвати місто „Едісон Сіті“. Крім того на горі Іґль Рак має станути памятник у честь Едісона, міст над рікою Раритен у Перт Амбою мають назвати іменем Едісона.

— **У кількох словах.** У Парижі є 80.000 безробітних і 600.000 робітників без постійної праці. — Перед будинком унівеситету у Відні розкинули комуністи летючки; між націоналістами й комуністами студентами прийшло до бійки; поліція арештувала кілька осіб. — У Лінці згоріла велика фабрика; шкоди доходять до 230.000 австр. шілінгів. — У лічниці для божевільних у Празі лікар отруїв трьох божевільних, застрикнув їм помилково велику кількість морфіни. — У стейті Ню-Йорк нараховують 1.500.000 безробітних, у Зединених Державах є 7 мілюнів безробітних. — Акторка театру в Шеґедині Анна Марія Криза-Кіснош, що її признають за „красу Шеґедина“ доказує, що вона походить від короля Лішияського та скорійше чи пізніше буде королевою Польщі. — Поправилося здоровля недужого румунського короля Карла. — На 4 прц. обнизили платню службовикам залізниці в Німеччині. — Затонув корабель Перперсфельд біля Гон-Кон. — У районі Каликово на Радянщині знайшли поклади цини, обчислюють їх на 165.000 тон. — У жовтні збанкротувало в Ковні 50 підприємств

— **По широкому світі.** През. Гінденбурґ прийняв канцлера Брінінґа та відбув із ним довшу нараду про положення в закордонній політиці. — А. Залеський, міністр закорд. справ Польщі, поїде на паризьку сесію Ради Союзу Народів у дні 14. ц. м. — Біланс Австрійського Банку з 7. листопаду виказує: готівка та девізи зросли на пів міл. шілінґів, запас векслів зменшився на 6 міл. шіл., покриття піднялося з 28.10 прц. на 28.29 прц. — Павло Бонкур має виступити з радів соціялістичної партії Франції, кажуть, що він кандидує на становище предсідника сенатської комісії закордонних справ.

— **Син Гофмансталя в автовому випадку.** Син відомого німецького поета, Раймонд фон Гофмансталь їхав автом із двома своїми товаришами в гостину на замок Камер в Австрії. Коли авто підіхало з великим розгоном на перехрестя зі залізничим шляхом наліхав поїзд. Підчас зударення авто розбилося та перевернулося, але подорожні вийшли з катастрофи лише легко потовчені.

З кіна.

КІНО „АПОЛЬО": *„СВІТЛА ВЕЛИКОГО МІСТА" Чарлі Чапліна.*

Місяцями ждуть такі малі міста, як наше на таке одно світло, як фільма Чапліна, щоби осяло нашу буденщину. Чаплін гордий на те, що сам добився в Америці того, щоби навіть бідаки могли за мінімальну ціну трохи посміятися з нього. Та до нас, ще й в добі кризи, нелегко дістатися фільмі, закінченій рівно рік тому: 4. листопаду 1930.

Чаплін працював над нею два роки і вона коштувала його пів міліона долярів. Стільки видав він на режисерські проби та на досконалення своєї первісної ідеї, що кристалізувалася найбільше у процесі самої гри.

Чималу ролю вілограла в сюжеті „Світла великого міста" сама партнерка Чапліна, якої імя вперше появилося на афішах і пішло відразу в світ. Вірджінія Шеріль — бідна дівчина з Тексасу, нова зірка, відкрита самим Чапліном.

Чаплін розписав конкурс на ролю бідної, сліпої дівчини. Його помічники розїзджали по всій Каліфорнії, не жалуючи гроша і шукали гідної кандидатки. Це-ж значило найти кандидатку на славу та міліони! У день головної переміни, Чаплін заявив юрбі жінок усіх відтінків: „Шукаю партнерки з чутливим серцем. Чи вмієте плакати?. Життя важке, нема в ньому радости. Згадайте якунебудь сумну подію з вашого життя і пробуйте розплакатися..." Одна за одною пробувала і всі надаремне. Нараз на салі почули справжнє ридання. Це плакала дівчина, що в одній руці тримала клітку з чижиком, а в другій клунок. Це була бідна дівчина з Тексасу, яка рік тому написала лист до Чапліна зі своїм життєписом. Він дістав від неї 27 зразків її оригінальних сценаріїв, відповів, але таки остаточно забув за неї. Батько її вмер, рідня зруйнована і вона приїхала до Голівуда шукати праці в фільмі. Хто побачить її в „Світлах", не повірить, що це її дебют.

Неодин момент із справжньої життевої трагедії Вірджінії Шеріль вплетений у фільму Чапліна. Основа її, так само як у попередніх, не має першорядного значіння. Чаплін грає сам себе. Його глибоке спочування для нещасливих, трагічна й добросерда маска дивно, іноколи несамовито переплітаються із шибеничним гумором. Бездумчивий регіт над фарсовими сценами вибиває сльози зворушення. Цього хоче Чаплін і це йому вдається, як нікому. *м. р.*

—o—

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Перебіг розправи в дні 12. XI. — Ухвала трибуналу дотично внесків сторін і дальші свідки оборони.)

Спочатку четвергової розправи **предсідник** проголосив ухвалу в справі внесків прокуратора й оборони з попередніх днів. Цею ухвалою допустив трибунал внесок прокуратора на відчитання двох статтей з „Юнака" і „Сурми".

Із внесків оборони зголився допустити лише в характері свідка д-ра Ю. Кордюка, брата обв. Богдана, на обставину, що хемікалії, найдені в мешканні обв. Богдана, це його власність, дальше О. Пашкевича, на це, що він, а не Кордюк, є автором двох статтей: „Як Пілсудський видавав ґазету" і „Про замах на царя Олександра II.", призначених для „Неділі". Вкінці допустив також трьох членів родини обв. Чуловського, на обставини, як переводили у нього ревізію. Всі інші внески трибунал відкинув.

Д-р Глушкевич просить зазначити в ухвалі, що відмовляється внескові оборонця обв. Дачишина і Книша.

Д-р Шухевич вносить допустити доказ зі свідків Карпевича, Полотнюка і Рака, що Андрущак і Дачишин зналися ще перед Бібркою і тому відпадає потреба представлятися, як це говорить акт обвин. Порокуратор. спротивився цьому внескові.

Опісля зізнавав **знавець письма Новіцький** про письмо реферату, найденого у обв. Кравціва, при чому розвинулась гостра дискусія між ним і оборонцем д-ром Шухевичем на цю тему.

Предсідник проголошує ухвалу трибуналу, якою допускає пятьох свідків, покликаних д-ром Шухевичем на доказ знайомства Андрущака з Дачишином.

Д-р Ганкевич просить допустити свідка Володимира Яніва, студента, на обставину, що він є автором статті про ідеольоґію „Лісових чортів", інкримінованої обв. Кравцевому.

Д-р Шухевич пропонує допустити докази з актів військового суду у Львові в справі одного процесу, в якому виступав у характері знавця письма Новіцький. А саме один майор П. В. одержав анонімову картку з образливими словами. Підозріння впало на одного капітана. До видання оречення, чи в дійсности цей капітан є автором цього письма, покликав суд двох графольоґів, у тому й Новіцького. Вони признали авторство письма цьому капітанові. Тимчасом два інші знавці в справі тогож письма заперечили попередню опінію. Цей примір наводить оборонець, щоби виказати нестійність опінії Новіцького. Дальше просить запротоколувати, що проби письма Кравціва і Процишина брав знавець не на салі і в неприсутности прокуратора і оборони.

Прокуратор Ліпш у відповідь на внески оборони погоджується покликати на свідка В. Яніва, натомість противиться доказові зі судових актів проти зн. Новіцького.

Д-р Шухевич боронить свого внеску покликати таки іншого графольоґа щодо письма Процишина, бо авторство реферату закидуваного обв. Кравцівому вияснить вже свідок Янів.

Опісля складають зізнання в справі побуту обв. Книша в Снятині свідки **Іванна Даниловичівна, Олександер Сенів і Марія Столярська.**

Перший свідок **Даниловичівна,** абс. фільософії, перебувала в домі письменника Стефаника в Русові з кінцем липня 1930 р. Бачила обв Книша підчас його гостини в домі Василя Стефаника.

Свід. **О. Сенів** не вносить нічого цікавішого в розправу. Стверджує тільки, що бачив Книша з кінцем липня у Снятині.

Свідок **Марія Столярська** каже, що приїхала до Снятина 30. або 31. липня на запрошення своєї знайомої Керницької. Тут заазнайомилася з Книшем і дуже часто з ним бачилася.

Д-р Юліян Кордюк, брат обв. Богдана, признає, що до нього а не до брата належали ці хемікалії, яких уживав до своїх наукових дослідів. На прогульки брат виїздив і привозив зі собою як добичу повний наплечник каміння. Свій предмет студіював залюбки.

Візваний свідок **Пашкевич** в тому дні не явився. Про переслухання свідків **Порфірія, Анни та Марії Чуловських,** які зізнавали на самому кінці розправи в тому дні, подамо в найближчому числі.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

DZIENNIK URZĘDOWY ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego Rzeczypospolitej Polskiej. R. XIV. Nr. 10. 31. października 1931 r.

CEMENT, organ związku polskich fabryk portland cementu R. II. Warszawa, listopad 1931. Nr. 11.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. XI. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·20 зол., за літру молока 28—29 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 7·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 13. листопаду, год. 7·30 веч. „Вакації Донжуана".

Субота, 14. листопаду, година 3·30 поп. „За сімома горами" (найнижчі ціни); год. 7·30 веч „Вакації Донжуана".

Неділя, 15. листопаду, година 3·30 поп. „За сімома горами" (найнижчі ціни); год. 7·30 веч. „Вакації Донжуана".

Понеділок, 16. листопаду, год. 7·30 веч. „Вакації Донжуана".

Театр Ріжнородностей:

Пятниця, 13. листопаду, година 7·30 веч. „Радісне знання".

Субота. 14. листопаду, година 3·30 поп. по знижених цінах „Казки" для дітей — година 7·30 веч. „Вірна любка". комедія.

Неділя, 15. листопаду, година 12. впол. Поранок по найнижчих цінах. Виступ Реві Божиняники; година 3·30 попол. „Радісне знання"; година 7·30 веч. „Вірна любка".

Понеділок, 16. листопаду, год. 7·30 веч. „Вірна любка".

—o—

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Світла великого міста" (Чарлі Чаплін).

КАСІНО: Звукова фільма „Жоржетине кохання".

КОПЕРНИК: „Марлена Дітріх як X-27".

ЛЕВ: „Там, де Волга плине" („Відродження")

МАРУСЕНЬКА: „Марлена Дітріх як X-27".

МІРАЖ: „Втеча від кохання".

ОАЗА: „Король джезу".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Лідіом" (на основі Фр. Мольнара).

ПАН: „Золотоволосий янгол".

ПАСАЖ: „Підводне човне С. 13." та „Парада Парамаунту".

ПРОМІНЬ: „Отруїник" (Конр Файдт).

СОНЦЕ: „Чортиця з Триполісу".

СТИЛЕВЕ: „Міліон" і звукова комедія.

УТІХА: „Бруковий метелик" (Мей Вонг), „Гасанова пімста" (Том Мікс).

ХИМЕРА: „Король Парижа" (Іван Петрович).

Програма радіо.

Неділя, 15. листопаду 1931.

Ляйпціґ (259,3) 23·15 Танкова музика. **Брно** (341,7) 16·00 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Концерт. **Гамбурґ** (372,2) 18·30 Пісні. **Тулюза** (385,1) Всячина. **Букарешт** (39?,2) 17·00 Циганська музика. **Сотенс** (403,8) 20·00 Хор. **Берлін** (419) 15·15 Література. **Харків** (426) 15·00 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Концерт. **Гельсінгфорс** (453,2) 16·00 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 11·00 „Значіння наших спогадів". **Прага** (486,2) 17·45 Твори Шніплера. **Мілано** (500,8) 20·35 Опера. **Брукселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 22·35 Танкова музика. **Рига** (524,5) 21·40 Давні танки. **Мінхен** (532,9) 20·40 Вечір Гетого. **Будапешт** (550,5) 19·10 Опера. **Ленінград** (1000) 18·30 Література. **Ослько** (1071,4) 22·35 Танкова музика. **Калюндборґ** (1153,8) 15·25 Концерт. **Москва** (1481) 15·00, 18·00 Концерт. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 19·30 „Людина в боротьбі за щоденний хліб". **Париж** (1724,1) 21·00 Оперетка.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 14. листопаду 1931.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 12·15 Шкільний ранок. 15·05 Господарська оповістка. 16·05 „Шахи" 16·20 Радіо-хроніка. 17·10 Французька революція 17·35 Куток недужих. 18·05 Програма для дітвори 18·30 Загадки для молоді 18·50 Всячина. 19·15 Листування. 19·25 „Рожа на скелі". 19·45 Радієвий денник. 20·00 „На овиді". 20·15 Концерт. 22·10 Концерт. 23·00 „Дивна пригода панства Віліямс". Ґрамофонові кружки: 13·00, 15·20, 16·40, 16·40, 19·40 23·30—24·00.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні збори Філії Союза Українок у Сяноці відбудуться дня 1. грудня ц. р. в год. 3-ій попол. при вул. Потоцького ч. 23. На випадок неприсутности числа членів вимаганого статутом, збори відбудуться о годину пізніше без огляду на число членів. — **Виділ.** 840

Відчит д-ра Дм Донцова під заг. „Наше літературне гетто" відбудеться в неділю 15. ц. м. в год. 6 веч. в салі „Бесіди" (Народний Дім).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.